

ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Της Δρος κ. **Β. Δ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ**

Κατά τα ισχύοντα σήμερα στην Πορτογαλία¹ (άμεση) ξένη ιδιωτική (παραγωγική) επένδυση² ορίζεται ως πράξη η οποία έχει ως στόχο την εγκαθίδρυση μακροχρόνιων οικονομικών δεσμών μεταξύ της (μητρικής) εταιρείας και των θυγατρικών της.

Με βάση τα ανωτέρω ως άμεση ξένη επένδυση θεωρείται, ακόμη και εάν δεν συνδέεται ευθέως με την εκ του εξωτερικού εισαγωγή κεφαλαίων:

- Η εγκατάσταση (στην Πορτογαλία) υποκαταστημάτων ή γραφείων αντιπροσωπειών εταιρειών εδρευουσών στο εξωτερικό.

- Η εξαγορά (μερική ή ολική) υπό αλλοδαπών εταιρειών λειτουργουσών ήδη στην Χώρα επιχειρήσεων.

- Η συμμετοχή στο κεφάλαιο και η αγορά μετοχών επιχειρήσεων.

- Η ολική ή μερική εξαγορά αγροτικών επιχειρήσεων μέσω leasing contracts ή μέσω άλλων μορφών νομικών συμφωνιών.

- Η δημιουργία τουριστικών επιχειρήσεων.

- Η αγορά ακινήτων κειμένων στην Πορτογαλία από μη μονίμους κατοίκους της, όταν αυτή αποτελεί μέρος ενός επενδυτικού σχεδίου θεωρείται ως ξένη επένδυση υπαγομένη και αυτή στις σχετικές ρυθμίσεις.

Εξ όσων αναφέρθηκαν συνάγεται, ότι η έννοια της άμεσης ξένης επένδυσης, όπως αυτή εκλαμβάνεται στην Πορτογαλία δεν απέχει από την αντίστοιχη έννοια, που προσδίδουν στον όρο τόσο το IMF, όσο και ο OECD, πλην του ελαχίστου ποσοστού συμμετοχής στην επένδυση υπό του ξένου επενδυτού, το οποίο στην Πορτογαλία ανέρχεται στο 20% (αντί του 10% που αναφέρεται στους άλλους δύο διεθνείς Οργανισμούς).

Σχετικώς με την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων στην Πορτογαλία επισημαίνεται, ότι καθοριστικό παράγοντα στην προσέλκυσή τους αποτέλεσε η είσοδος της Χώρας στην Ε.Ε. το 1986 μ.Χ.

1. Βλ. *Regulatory Decree N. 24/86 of 18 July 1986*. Άλλα στοιχεία βλ. στα: *QUARTERLY BULLETIN AND ANNUAL REPORT* της *Central Bank of Portugal*.

2. Βλ. και *V.D. DELITHIOU: The private international investment: concept and categories. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ, ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. Επιστ. Υπεύθ. Κ. ΓΕ. Αθανασόπουλος. Αθήναι, 1996, τ. 6, σ. 42 επόμ.*

Με το καθεστώς του «Προστατευτικού Όρου»³ του επενδυτικού νόμου της Πορτογαλίας, οι επενδυτές εκτός Ε.Ε. έχουν διαφορετική μεταχείριση από τους εκ της Ε.Ε. προερχόμενες επενδυτές.

Οι επενδυτές εκτός Ε.Ε. είναι υποχρεωμένοι να υποβάλουν τις επενδυτικές τους προτάσεις προς έλεγχο και πιθανή διαπραγμάτευση.

Αντιθέτως, οι επενδυτές εκ της Ε.Ε. έχουν διαφορετική αντιμετώπιση από το Κράτος και μπορούν να επενδύουν σε τομείς, όπως ορυχεία, αλιεία, διεθνείς οδικές μεταφορές, Τράπεζες, ασφάλειες, τηλεπικοινωνίες, ραδιοτηλεόραση, τομείς στους οποίους σταδιακά καταργήθηκαν περιορισμοί, που ίσχυσαν κατά την πρώτη περίοδο μετά την είσοδο της Χώρας στην Ε.Ε.

Πολιτική της Πορτογαλίας είναι η προσέλκυση επενδύσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές και κλάδους ταυτοχρόνως με την εισαγωγή τεχνολογίας, με την παράλληλη χρήση ενός εκτεταμένου συστήματος κινήτρων, μέσω του οποίου επενδύσεις άνω των 5 εκ. Εσκούδος ενισχύονται με φορολογικά καθώς και χρηματοδοτικά μέτρα.

Για την συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων για «εισροές - εκροές» ΑΞΕ προς και από την Χώρα, υπάρχουν δύο βασικές πηγές,⁴ το ισοζύγιο πληρωμών από την Τράπεζα της Πορτογαλίας και στοιχεία που δημοσιεύονται από το ICEP, τον Οργανισμό Επενδύσεων, Εμπορίου και Τουρισμού της Πορτογαλίας.

Η Τράπεζα της Πορτογαλίας δημοσιεύει στοιχεία σε τριμηνιαία και ετήσια βάση και ταξινομεί τα στοιχεία αυτά κατά Χώρα και κατά κλάδο.

Η ταξινόμηση κατά Χώρα γίνεται με βάση την Χώρα παραμονής του ξένου επενδυτή, που δεν είναι αναγκαίο να συμπίπτει με την Χώρα της τελικής ιδιοκτησίας της επένδυσης ή την Χώρα στην οποία τα δανεισθέντα κεφάλαια θα αποπληρωθούν.

Η ταξινόμηση κατά κλάδους των εκροών ΑΞΕ συνδέεται με τις δραστηριότητες της εταιρείας του εξωτερικού.

Το στοιχείο του ICEP είναι λεπτομερέστερα και παρουσιάζουν ευρύτερη ανάλυση των όρων κατά κλάδους και είδη επιχειρήσεων και ίσως υπερεκτιμούν τις πραγματικές επενδύσεις, καθώς βασίζονται σε «δηλώσεις» επενδύσεων, που μπορεί να υπερβαίνουν τις πραγματικές ή ενίοτε να μη έχουν πραγματοποιηθεί.

Οι ΑΞΕ σε συνδυασμό με σημαντικές χρηματοδοτήσεις από την Ε.Ε. για υποδομή και σύγκλιση έχουν δώσει αναμφισβήτητη ώθηση στην απόδοση της οικονομίας της Χώρας και στον σχηματισμό εγχώριου κεφαλαίου. Ταυτοχρόνως, οι ΑΞΕ έχουν βελτιώσει την διεθνή ανταγωνιστικότητα και έχουν συμβάλει στην σύσφιξη των δεσμών της Χώρας με τις γειτονικές Ευρωπαϊκές Χώρες.

Η διάρθρωση των εισροών ΑΞΕ⁵ εξελίχθηκε κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, προς μία κατεύθυνση, η οποία ευνοούσε όλο και περισσότερο τον τριτογενή τομέα, με αυξανόμενη προοδευτικώς την σχετική βαρύτητα του εμπορίου και κυρίως των υπηρεσιών επιχειρήσεων, Τραπεζών, ασφαλειών και ακινήτων.

Οι ΑΞΕ προς την Πορτογαλία από 194 εκατ. δολλ. ΗΠΑ το έτος 1984 π.Χ. έφθασαν τα 1.241 εκατ. δολλ. ΗΠΑ το έτος 1994 μ.Χ.. Οι λόγοι για την αύξηση των εισροών ΑΞΕ

3. Βλ. Ε.Ε.: Ανταγωνιστικότητα και συνοχή: οι τάσεις της περιφέρειας: Η Πέμπτη περιοδική έκθεση. Κεφάλαιο 5. Λουξεμβούργο, 1994. σ. 88.

4. Βλ. γενικώς OECD: *Reviews of Foreign Direct Investment/Portugal*. Paris. 1994.

5. Ένθ' αν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΑΡΔΙΚΑΣ
ΛΕΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

**ΑΤΟΜΙΚΟ
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

ΠΕΜΠΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ, ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1995

Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Τμημ. Αστ., Περιφ. Ανά-
πτυξ. Παντείου Πανεπιστημίου
Κ.Π.Ε. Αθηνών

Η ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

**ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ .
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ
ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ
ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ
ΜΕΣΑ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ
ΝΟΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ**

ΣΤ' έκδοση
Αθήναι, 1996

οφείλονται στις προνομακές σχέσεις της Πορτογαλίας με τις Πορτογαλόφωνες Χώρες της Αφρικής, Λατινικής Αμερικής και Ασίας, στην κοινωνική σταθερότητα, στους ανταγωνιστικούς μισθούς και στην παραγωγικότητα.

Η Ε.Ε. έχει καταστεί ήδη ο πρώτος επενδυτής της Πορτογαλίας, αφού στην περίοδο 1986-1992 η σχετική συμμετοχή της ήταν 73% επί των συνολικών επενδύσεων.

Σχετικώς⁶ επισημαίνεται εδώ, ότι τρεις είναι οι βασικές στρατηγικές εγκατάστασης ξένων Ομίλων στην Πορτογαλία, που συνδέονται και με την κλαδική διάρθρωση των εισροών ΑΞΕ.

Μία πρώτη κατηγορία ξένων επενδύσεων διακρίνεται από την προτίμησή τους στην εκμετάλλευση φυσικών πόρων. Η δεύτερη κατηγορία επενδύσεων αφορά σ' αυτές που αναζητούν μία άμεση βάση μεταποίησης, την οποία η Πορτογαλία προσφέρει κατά τρόπο ιδανικό, λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής. Η τρίτη κατηγορία επενδύσεων αφορά σ' αυτές που χρησιμοποιούν την Πορτογαλία ως έμμεση βάση μεταποίησης, από την οποία είναι δυνατόν να κατακτηθεί μέρος της Ευρωπαϊκής αγοράς. Έτσι εξηγείται η σημαντική παρουσία στην Πορτογαλία των αμερικανικών, ιαπωνικών και βραζιλιανών επενδύσεων.

Η κλαδική διάρθρωση των εισροών ΑΞΕ στην Πορτογαλία μεταβάλλεται διαχρονικώς:

Την περίοδο 1986-1992 ο τομέας των υπηρεσιών προσέλκυσε το 77% των συνολικών εισροών ΑΞΕ. Στον τριτογενή τομέα στην ίδια περίοδο οι σημαντικότεροι κλάδοι ήσαν

6. Ένθ' αν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΟΡΚΩΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗ - ΕΛΕΓΚΤΗ

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥ ΝΟΜΙΚΗΣ ΑΣΟ & Ε.Ε.

ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

(Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε. & Ε.Ε.)

ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

(Ν. 1892/1990: ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ,

ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ,

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ Κ.Λ.)

ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΝΟΜΙΚΗ,
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Αθήναι, 1996

οι τραπεζικοί και ασφαλιστικοί, καθώς και ο κλάδος των κατασκευών και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου.

Οι επενδύσεις στον δευτερογενή τομέα συγκεντρώνονται σε ορισμένους μόνον κλάδους, όπως μηχανικές και ηλεκτρομηχανικές κατασκευές, βιομηχανίες ορυκτών κ.λ..

Οι εισροές ΑΞΕ, οι οποίες είναι αναμφισβητήτως πηγές μεγέθυνσης και αύξησης της απασχόλησης, εντείνουν την τεχνολογική εξάρτηση της Χώρας, χωρίς ωστόσο να εξασφαλίζουν μία εξισορρόπηση του εμπορικού ισοζυγίου, αφού το καθαρό προϊόν των εξαγωγών είναι μικρότερο από την αξία τους, λόγω των εισαγωγών, που είναι αναγκαίες να πραγματοποιηθούν ως εισροές της παραγωγής, καθώς επίσης και της απροθυμίας των ξένων επενδυτών να λάβουν υπ' όψη τους την εγχώρια ζήτηση.

Η εκροή ΑΞΕ από την Πορτογαλία προς άλλες Χώρες είναι μικρή σε σύγκριση με την εισροή ΑΞΕ. Στην αρχή της δεκαετίας του 1980 η εκροή ΑΞΕ αντιστοιχούσε στο 12% της εισροής ΑΞΕ, ενώ στην περίοδο 1986-1992 το ποσοστό αυτό ανήλθε σε 16%.

Επί πλέον, οι εκροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 1986-1992 αυξήθηκαν κατά 12 φορές σε σύγκριση με την περίοδο 1981-1985. Ενδεικτικώς σημειώνεται, ότι οι ΑΞΕ από την Πορτογαλία προς άλλες Χώρες ανήλθαν σε 8 εκατομ. δολλ. ΗΠΑ το έτος 1984 μ.Χ. και σε 194 εκατομ. δολλ. ΗΠΑ το έτος 1994 μ.Χ.

Συμπερασματικώς, προκύπτει, ότι η η πορτογαλική οικονομία διέρχεται μία φάση διεθνοποίησης με την προσέλκυση επενδύσεων, που βασίζεται στην ξένη αποταμίευση και στην αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος του χαμηλού κόστους εργασίας.